PAO / PMA
Tomi Lindholm

LVM/1024/03/2015

9.3.2016

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle postilain muuttamiseksi

1. Esityksen tausta, tavoitteet ja vaikutukset

Esityksessä esitetään, että valtioneuvoston myöntämistä postitoimiluvista luovuttaisiin. Jatkossa kirjelähetyksiä koskeva postitoiminta edellyttäisi ilmoitusta Viestintävirastolle.

Postimarkkinat avattiin kilpailulle postilailla vuonna 2011. Tällä hetkellä Suomen postimarkkinoilla toimii käytännössä vain yksi postiyritys: Posti Oy. Toimilupia on myönnetty neljälle muulle toimijalle, jotka eivät ole aloittaneet postitoimintaa, koska toimijat ovat kokeneet postitoimiluvissa asetetut ehdot liian tiukoiksi ja valittaneet toimilupaehdoista korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jossa tapaukset ovat edelleen vireillä.

Esityksen tavoitteena on madaltaa potentiaalisten postiyritysten alalle tulon esteitä ja luoda edellytyksiä uudenlaiselle postiliiketoiminnalle. Tavoitteena on lisäksi yksinkertaistaa hallinnollisia prosesseja sekä vähentää postiyritysten ja viranomaisten hallinnollista taakkaa. Esitys myös osaltaan toteuttaa pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaisia norminpurkutavoitteita.

Esityksen mukainen toimilupajärjestelmän muuttaminen ilmoitusmenettelyksi poistaisi alalle tulon esteitä. Siten luovutaan myös nykyisenkaltaisista toimilupaehdoista, kuten osoitteenmuutos- ja jakelunkeskeytyspalvelusta, sekä keräilypisteiden ja jakelukertojen määrän sääntelystä, mitkä ovat osoittautuneet markkinoille pyrkiville postitoimijoille alalle tulon esteiksi. Kaikkia postiyritysten velvoitteita ei kuitenkaan poistettu, sillä nykyisissä toimiluvissa olevista ehdoista lain tasolle siirrettiin velvoite siitä, että postiyrityksen on merkittävä lähetyksensä siten, että ne ovat tunnistettavissa ja erotettavissa muiden postiyritysten vastaavista lähetyksistä sekä velvoite järjestää palvelu virheellisesti jaettujen lähetysten palauttamista varten kussakin Viestintävirastolle ilmoitetussa toimialueen kunnassa. Näitä velvoitteita postiyritykset eivät pidä alalle tulon esteinä.

Madaltamalla alalle tulon kynnystä siirtymällä ilmoituksenvaraiseen järjestelmään luodaan potentiaalisille postiyrityksille edellytyksiä aloittaa postitoiminta ja mahdollistetaan uusien palveluiden syntyminen tulevaisuudessa. Sääntelyn selkeyttäminen keventäisi postiyritysten ja viranomaisten hallinnollista taakkaa. Esitystä tukevat muun muassa uudet postiyritykset, Posti Oy, Viestintävirasto sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

Nykyiset postitoimilupaa hakeneet yritykset ovat suunnanneet toimintansa sopimusasiakkaille tarjottavaan postipalveluun, joten esitetyillä muutoksilla ei ole välittömästi vaikutuksia kuluttajiin, mutta sääntelyn keventäminen mahdollistaa postipalveluiden tarjoamisen ajan myötä vapaasti myös yksittäisille kuluttajille. Postimarkkinoiden kilpailun edistäminen mahdollistaisi siten tulevaisuudessa kuluttajille parempia, halvempia ja laadukkaampia postipalveluja tulevaisuudessa.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Postimarkkinoiden avaaminen vaikuttaisi sanomalehtiyhtiöiden toimintakyvyn parantumiseen, sillä lehtiyhtiöt voisivat jakaa kirjeitä oman lehtijakelunsa yhteydessä. Siten postimarkkinoiden avaaminen loisi edellytyksiä myös laadukkaan kotimaisen sisällön säilymiselle, sillä jakelukustannukset muodostavat lehtiyhtiöille merkittävän kuluerän.

Toimilupajärjestelmästä luopumisella on vaikutuksia yleispalvelun tarjoajaan, jos kilpailu taajama-alueilla kiristyy ja yleispalvelutoimija on ainoa postiyritys, joka joutuu toimittamaan postilähetyksiä myös vaikeakulkuisille alueille ja haja-asutusalueille. Osa potentiaalisista uusista toimijoista aikoo toimia laajasti useiden kuntien alueilla myös haja-asutusalueilla, joten uusien postiyritysten toiminnassa ei ole kyse vain kermankuorinnasta.

Toisaalta esitys myös mahdollistaa yleispalvelun tarjoajalle edellytykset kehittää toimintaansa. Posti Oy on lukuisissa lausunnoissaan tuonut esiin, ettei se vastusta kilpailua markkinoilla, kunhan kilpailun edellytykset ovat tasapuoliset. Vaikka markkinoilla aloittaisi useita alueellisia postiyrityksiä, on Posti Oy:llä edelleen määräävä markkina-asema kirjelähetysten markkinoilla ja se hallinnoi esimerkiksi postinumero- ja osoiterekisterijärjestelmää.

Esityksen mukainen toimilupajärjestelmästä luopuminen ei vaaranna yleispalvelun tai postinsaajan asemaa. Postinsaajat, postiyritykset ja muut postia lähettävät toimijat voivat hyötyä esityksen mukaiseen ilmoitusmenettelyyn siirtymisestä uusina palveluina ja mahdollisesti alentuneina hintoina. Esityksellä ei ole vaikutusta kirjesalaisuuden toteutumiseen, sillä kaikkia postiyrityksiä velvoittavat postilain kirjesalaisuutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevat säännökset.

Luopuminen nykyisenkaltaisesta toimilupajärjestelmästä ja siirtyminen ilmoituksenvaraiseen toimintaan ei tosiasiallisesti muuta vallitsevaa käytäntöä oikeusharkinnan ja siten toiminnan aloittamisen osalta, koska toimilupa on voimassa olevan lain mukaan myönnettävä, jos toimija täyttää laissa asetetut edellytykset. Ilmoituksenvaraisessa järjestelmässä Viestintävirasto vahvistaa postiyrityksen ilmoituksen postitoiminnan harjoittamisesta. Yleispalvelun toteutuminen ei myöskään vaarannu, sillä Viestintävirasto voi asettaa lain 24 §:n mukaan yleispalveluvelvollisuuden postiyritykselle, joka on tehnyt 3 §:ssä säädetyn ilmoituksen Viestintävirastolle. Velvollisuus tarjota yleispalvelua on asetettava Viestintäviraston toimesta sille postiyritykselle, jolla on siihen parhaat edellytykset. Yleispalveluvelvollisia yrityksiä voi postilain mukaan olla myös useita.

Postilain uudistaminen tehdään kahdessa osassa, koska nykyisen kaltaisesta toimilupajärjestelmästä luopuminen on selkeä kokonaisuus, jonka kehittämisellä voidaan tehokkaasti madaltaa alalle tulon esteitä, purkaa postiyritysten liiketoimintaa hankaloittavia normeja ja vähentää sääntelytaakkaa sekä viranomaisissa että postiyrityksissä. Hankkeen toinen osa on laajempi kokonaisuus, jossa tarkastellaan koko postilakia ja sen kehittämistä. Tuon uudistuksen yhteydessä tullaan arvioimaan postilakia myös yleispalvelun tarjoajaan kohdistuvien velvollisuuksien keventämiseksi.

2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä esitetään, että valtioneuvoston myöntämistä postitoimiluvista luovuttaisiin. Jatkossa kirjelähetyksiä koskeva postitoiminta edellyttäisi ilmoitusta Viestintävirastolle. Ilmoituksenvarainen järjestelmä on käytössä viestintämarkkinoilla jo radio- ja televisiotoiminnassa, josta on säädetty tietoyhteiskuntakaaressa.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Lakiteknisesti esityksessä muutetaan koko nykyisen postilain 2 lukua. Kyseisen luvun 2-6 §:iä esitetään muutettaviksi siten, että ne vastaavat uutta ilmoitusmenettelyä. Postilaista poistettiin kaikki viittaukset toimiluvanvaraiseen postitoimintaan.

Toiminnan harjoittajan on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ilmoitus Viestintävirastolle. Ilmoituksessa sen olisi annettava kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset yrityksen yksilöinti- ja yhteystiedot sekä kuvaus harjoitettavasta toiminnasta. Esityksen mukaan ilmoituksessa annettuihin tietoihin vaikuttavista toiminnan muutoksista ja toiminnan lopettamisesta olisi viipymättä ilmoitettava Viestintävirastolle.

Esityksessä ehdotetaan, että Viestintävirasto pitäisi julkista luetteloa ilmoituksen tehneistä toimijoista. Viestintäviraston tulisi antaa postiyritykselle vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta viikon kuluessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että postiyrityksen on merkittävä lähetyksensä siten, että ne ovat tunnistettavissa ja erotettavissa muiden postiyritysten vastaavista lähetyksistä sekä järjestettävä palvelu virheellisesti jaettujen lähetysten palauttamista varten kussakin ilmoittamassaan toimialueen kunnassa. Velvoitteita pidetään tärkeinä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaamiseksi monitoimijaympäristössä.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi